

JASPER HASTER & SARAH BOSMAN

Klimbomen: onontbeerlijk of overbodig?

Vraag aan kinderen hoe zij willen spelen en acht op de tien antwoordt: 'een hut bouwen, klimmen of een boomhut maken'. En dat is eigenlijk nooit anders geweest. Zonde dus dat beklimbare bomen in de bebouwde omgeving een schaars goed worden.

Geven we kinderen meer mogelijkheden tot natuurlijk buiten spelen met speciaal gekweekte klimbomen of is dat overbodige betutteling?

Groeningenieurs Sarah Bosman en Jasper Haster over buiten spelen, natuurbeleving en het verschil tussen klimbomen en bomen om in te klimmen.

Jasper Haster is adviseur beplantingen en vertegenwoordiger Oost-Nederland bij Boomkwekerij Ebben. Na zijn studie Tuin- en Landschapsinrichting Techniek verzorgt Haster vanuit Ebben als projectleider de technische uitwerking van grote projecten. In 2016 werd Haster verkozen tot één van de Young Green Professionals, ambitieuze, jonge mensen met een frisse blik op de groensector. Hij klimt het liefst in een beverde Parrotia, omdat het zo'n perfecte klimboom is en daarnaast veel sierwaarde heeft.

Natuurlijk spelen is veel beter dan spelen op bedachte toestellen

“Natuurlijk spelen is zeker beter”, aldus Haster. “Kinderen leren zelf ontdekken, hun motoriek ontwikkelt veel beter en ook in de groei zie je het terug. Zet maar eens een kind vijftien jaar lang op de bank met een tablet, terwijl een ander kind vijftien jaar lang buiten in de natuur speelt. Lichamelijk zie je dan grote verschillen.”

“Ik sluit me daar bij aan”, reageert Bosman. “Ik heb in de loop der jaren gezien dat kinderen zelf manieren zoeken en bedenken hoe ze willen spelen. Je ziet dan dat op bedachte speelplekken de lol er snel af is. Ze gaan een keer van de glijbaan af en het is klaar. Op natuurlijke speelplekken is er veel meer uitdaging, kinderen helpen elkaar meer en daarmee ontwikkelen ze ook de sociale kant. Opvallend is het verschil tussen jongens en meisjes. Waar op bedachte speelplekken de jongens de competitie aangaan om te winnen en de meisjes zich meer afzijdig houden om de strijd niet te hoeven aangaan, is bij natuurlijke speelplekken dat verschil veel kleiner.”

Klimbomen zijn gevaarlijk

Bosman: “Nee, natuurlijk niet! Het is onzin een klimboom als gevaarlijk te betitelen. Spelen is vallen en opstaan en je mag best een schrammetje oplopen. Onze leef- en werkomgeving is steeds veiliger geworden, als een cocon waarin we gerieflijk verblijven. Daardoor zijn we geneigd om alles eng te vinden, je ziet dat ouders veel krampachtiger zijn dan vroeger. Maar als we alle risico’s wegnemen, hoe moet een kind dan nog zijn grenzen leren kennen en zich ontwikkelen? Het is wel belangrijk om de risico’s te beperken, dit kan bijvoorbeeld door net als bij speeltoestellen een valdempende ondergrond aan te brengen. Dat kan valdempend zand zijn, maar ook een rubberondergrond.”

“Soms is een klimboom wel gevaarlijk, namelijk als je hem op de verkeerde plek zet,” vervolgt Haster. “Op een totaal verhard plein bijvoorbeeld, zonder rubberen, valdempende ondergrond. Maar in principe is de boom zelf niet gevaarlijk, die is speciaal gekweekt om in te klimmen. Door een regelmatige vertakking en door het klimmen boven drie meter moeilijk te maken. Vanaf die hoogte wordt de boom niet meer gesnoeid om te beklimmen, maar laten we de kroon dichtgroeien.”

Sarah Bosman is tuin- en landschapontwerper bij Donkergroen, een organisatie van creatieve groendenkers en -doeners met een vernieuwende kijk op de beleving van binnen- en buitenruimte. Bosman is onder meer gespecialiseerd in natuurlijke buitenspeelprojecten, van speeltuinen in de openbare ruimte tot schoolpleinen in zowel Nederland als België. Haar favoriete klimboom? Een meerstammige Pterocarya, omdat het zo’n mooie, volle boom is.

Pinussen hebben hars, prunussen hebben gom, oude gleditsia's en robinia's krijgen stekels, populieren hebben takbreuk, dus deze soorten mag je niet aanplanten als klimboom

Haster: "Je moet het risico natuurlijk wel beperken en niet allerlei soorten gaan aanplanten die extra hinderlijk zijn. Zo zou ik geen gleditsia's en robinia's gebruiken, een boom met stekels is geen fijne klimboom. En een soort waarvan de takken snel breken is sowieso geen goede klimboom. Maar vies worden bij het buiten spelen hoort erbij en is in mijn ogen niet hinderlijk."

"Op de ene plek kan het wel, op de andere niet", vult Bosman aan, "het ligt helemaal aan de setting en de daarbijhorende cultuur. Op de ene school moet het allemaal netjes, op een andere krijgen de kinderen overalls aan in de pauze en maakt het niet uit of zij vies worden. Ik heb meegemaakt dat de directie van de school het graag wilde, maar de docenten het niet zagen zitten. Of dat de docenten het wel wilden, maar de ouders tegen waren."

Soorten waarvan alleen de oudere exemplaren geschikt zijn als klimboom, moet je ook als ouder exemplaar aanplanten

"Dat zou ik wel willen, maar het ligt helemaal aan het budget van de opdrachtgever", vertelt Bosman. "Vooral scholen hebben vaak een klein budget en dan wordt er voor een kleinere boom gekozen waar nog niet in geklommen kan worden."

Haster: "Dat is ontzettend jammer en ergens ook heel krom! Speeltoestellen zijn drie keer zo duur als een klimboom. En een boom heeft ook nog eens een veel grotere waarde, die alleen maar stijgt in de loop der jaren. Het aanplanten van een kleine boom om budgetredenen zorgt ervoor dat er kosten voor onderhoud bijkomen en je moet nog maar zien hoe zo'n boom

zich ontwikkelt. Bovendien moeten de kinderen jaren wachten voordat ze kunnen spelen, dat klopt toch niet?"

"Het ligt ook aan de opdrachtgever", reageert Bosman. "De een heeft hart voor groen en ziet het belang van natuurlijk spelen, een ander wil meer toestellen. Een heuvel of een struweel is voor kinderen heel waardevol, ze zien allerlei mogelijkheden om te spelen. Volwassenen kijken met andere ogen en willen vaak meer speeltoestellen. Er is daarin een kanteling nodig. Wij proberen dat te bewerkstelligen door de betrokken volwassenen te vragen hoe zij zelf vroeger speelden. Meestal is het antwoord: in bosjes, aan de waterkant, noem maar op."

Kinderen maken zelf wel uit waar ze in klimmen, dus specifieke bomen daarvoor aanplanten is onzin

"Ja en nee", reageert Haster direct. "Je moet kinderen uitdagen. In plaats van een stuk staal te buigen tot een speeltoestel en te zeggen 'hier, doe maar een radslag' moet je kinderen het groen in trekken en ze leren over de natuur. Klimbomen zijn iets anders dan bomen om in te klimmen. Klimbomen zijn een opstapje, de eerste mogelijkheid om natuur van dichtbij te beleven. Daarna komen de 'echte' bomen om in te klimmen. Dus voor de gevorderden die een bedachte klimboom maar saai vinden. En ja, daar breekt weleens een tak af, dat heb je dan geleerd voor de volgende keer."

Bosman: "Er wordt veel minder buiten gespeeld, dus we moeten zeker wel klimbomen aanplanten om het te stimuleren. Vroeger was buiten spelen veel gewoner en waren alle bomen als het ware klimbomen, zelfs hoogstambomen met een keukentrapje erbij. Het lijkt ook wel of ouders niet meer durven, ze zitten zelf veel binnenshuis en stimuleren natuurlijk

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-7249

“Kinderen op een natuurlijke manier buiten laten spelen is onontbeerlijk voor de sociale, fysieke en psychische ontwikkeling”

spelen en lekker vies worden niet meer. Dus wel klimbomen aanplanten, maar inderdaad andere bomen daarbij in de buurt planten voor de extra uitdaging, zodat je de eigenwijzen en gevorderden ook wat biedt.”

Klimbomen moet je aanplanten op plaatsen waar sociale controle is

Haster: “Klimbomen wel, bomen om in te klimmen niet. Fietsen leer je ook van je ouders, maar als je het geleerd hebt, mag je verder buiten de sociale controle. Er zijn dan natuurlijk nog wel grenzen tot hoe ver je mag, bijvoorbeeld welke straat of kruispunt.”

“Ik ben het er niet helemaal mee eens”, aldus Bosman. “Fietsen is altijd dezelfde beweging en daarom niet te vergelijken met klimmen. Een volwassene klimt totaal anders dan een kind en het gevaar bestaat dat een kind onder toezicht teveel wordt afgeremd.”

“Dat klopt”, beaamt Haster. “Een kind heeft geen hoogtevrees. Nooit. Hoogtevrees is aangeleerde angst om te vallen, een volwassene angst. En ik heb vroeger ook niet van mijn ouders geleerd om te klimmen. Mijn vriendje van dezelfde leeftijd was de sociale controle.”

Bosman vult aan: “Een kind moet zelf kunnen ontdekken en wil het liefst ‘uit het zicht’. Kleine kinderen spelen bijvoorbeeld in de tuin graag achter een hegje, ze denken dan even niet zichtbaar te zijn. We willen alles maar in de gaten houden en perken de vrijheid in, maar we moeten kinderen niet inkaderen. Toezicht is goed, maar de vrijheid om zelf te ontdekken is ook belangrijk!”

Klimbomen: onontbeerlijk of overbodig?

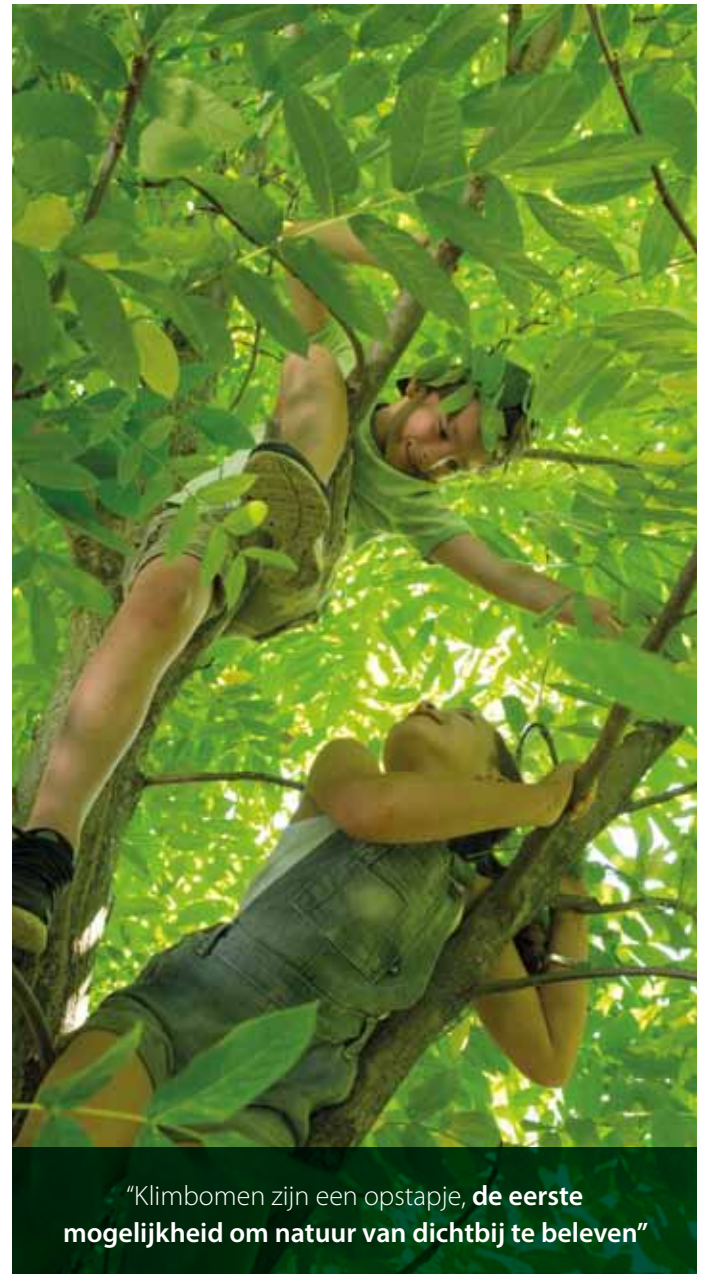
“Onontbeerlijk natuurlijk” lacht Bosman. “Maar het gaat verder dan alleen klimbomen. Kinderen op een natuurlijke manier buiten laten spelen is onontbeerlijk voor de sociale, fysieke en psychische ontwikkeling. We zoeken naar manieren om klimbomen meer toegepast te krijgen, ze worden nu nog als duur ervaren. Wij weten wat het betekent, maar leg het maar eens uit aan de opdrachtgever. De reactie is toch te vaak ‘Ach, doe maar een klein boompje’. Er is wel een beweging gaande, je merkt het aan mensen. Het begint met een trend, maar dat gaat altijd aan bewustwording vooraf. Uiteindelijk worden we ons bewust van de noodzaak van natuurlijk spelen.”

Haster vult aan: “Klimmen en spelen zijn niet de enige waarden van klimbomen, ook de ecologische waarde is groot. En niet alleen klimbomen, maar alle groen is onontbeerlijk voor onze gezondheid. De bewustwording daarvan gaat naar mijn mening veel te langzaam. Gemeentes moeten meer verantwoordelijkheid nemen voor vergroening, de speeltoestellen eruit gooien en de bomen erin.”

De verantwoordelijkheid om te vergroenen ligt niet alleen bij de gemeente, maar bij iedereen”, reageert Bosman. “Je ziet initiatieven als Groen voor Grijs en Operatie Steenbreek die mensen oproepen hun tuinen te ‘onttegenen’ en er wordt ook gesproken over een bestratingbelasting.

Maar ook deze initiatieven lopen vaak moeizaam, men heeft geen zin in het werk en onderhoud.”

Haster: “Als je aan mensen vraagt: ‘Moet er meer groen komen?’, zeggen ze allemaal: ‘Ja’. Vraag je dan: ‘Bij jou in de tuin?’, dan is het antwoord steevast: ‘Nee, doe maar niet’. Dus zo’n bestratings-belasting is een goed plan. Zo zorg je ervoor dat de euro’s de goede kant op rollen. Want als mensen toch moeten betalen, denk ik en hoop ik dat er meer voor groen gekozen gaat worden.”

“Klimbomen zijn een opstapje, **de eerste mogelijkheid om natuur van dichtbij te beleven**”